

## Handläggningsordning för hantering av oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed

Administrative Procedures in the Event of Research Misconduct and Deviations from Good Research Practice

### 1. Inledning

Av 1 kap 3a § högskolelagen (1992:1434) framgår att vetenskapens trovärdighet och god forskningssed ska värnas i högskolornas verksamhet. I lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (oredlighetslagen) finns bestämmelser om forskares och forskningshuvudmäns ansvar för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed och att en särskild lärosätesoberoende nämnd ska pröva frågor om oredlighet i forskning. Av 1 kap. 17 § Högskoleförordningen, 1993:100 (HF) framgår att en högskola ska pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas enligt oredlighetslagen. Vidare framgår att en högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.

Högskolans kommitté för god forskningssed ("KOF") har enligt rektors delegation till uppgift att vid anmälan om misstanke om *oredlighet i forskning* eller *annan avvikelse från god forskningssed* bereda och utreda ärendet. Aktuell handläggningsordningen beskriver inledningsvis några viktiga definitioner och begrepp och därefter redogörs i avsnitt 6 för ärendehandläggning där delar av handläggningen sker i samarbete med Högskolan i Gävle.

I styrdokumentet *Arbetsordning för centrala nämnder och råd* (C 2024/1286) beskrivs KOF:s uppdrag och ansvarsområde, sammansättning, utseende av ledamöter samt arbetsformer.

### 2. Definitioner

Med *oredlighet i forskning* avses enligt 2 § oredlighetslagen en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av; *fabricering*, *förfalskning* eller *plagiering* och som begås med uppsåt eller av *grov oaktsamhet* vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Med *andra avvikelser från god forskningssed* avses enligt 1 kap. 17 § HF sådana avsteg från god forskningssed som inte räknas som oredlighet i forskning, men som väsentligen skadar eller riskerar att skada forskningens eller forskarnas integritet.

Någon definition av begreppen god forskningssed, oredlighet i forskning eller annan avvikelse från god forskningssed finns inte i lag eller annan författning. Inte heller framgår av lag vad som avses med fabricering, förfalskning eller plagiering. Vad som avses med dessa begrepp

kan variera mellan olika forskningsområden och fastställs vanligen genom kodexar eller policydokument. Vanligen anges i dessa hur forskaren ska agera för att handla etiskt riktigt, både före forskningen genomförs, under genomförandet och efter genomförandet.<sup>1</sup>

### 3. Ansvar för god forskningssed

Forskaren ansvarar för att följa god forskningssed i sin forskning (4 § oredlighetslagen). Detta innebär bland annat att forskare i ett forskningsprojekt ska försäkra sig om att rapporterade forskningsresultat är sanningsenliga, genomförandet korrekt beskrivet och att erforderliga tillstånd att genomföra studierna har inhämtats.

Som forskningshuvudman har Högskolan Dalarna dock det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god sed (5 § oredlighetslagen). Det innebär att högskolan har ett övergripande ansvar för att forskningen sker i enlighet med god forskningssed, att forskande, undervisande, teknisk och administrativ personal fortlöpande informeras om gällande regler för forskningsverksamheten samt att de forskare som deltar i forskningen har tillräckliga kunskaper om god forskningssed. I det övergripande ansvaret ingår även att arbeta förebyggande genom att t.ex. se till att det förs en diskussion om god sed i forskningsmiljöerna, att doktorander får god handledning samt att det finns adekvata verktyg för dokumentation och arkivering av forskning, och system för att upptäcka och hantera avvikelser från god forskningssed.<sup>2</sup> Ansvaret innebär inte att högskolan ska kontrollera varje moment i forskningen.

### 4. Prövning av oredlighet i forskning

Frågor om *oredlighet i forskning* prövas av en särskild extern nämnd, nämnden för prövning av oredlighet i forskning (Npof). Nämnden är en egen myndighet. Forskare som deltar i forskningsverksamhet vid högskolan ansvarar för att forskningsprocessen följer god forskningssed och ska tillse att de data som inhämtas, sammanställs och rapporteras enligt de principer som forskarsamhället godtar.

Om det kan *misstänkas* att oredlighet i forskning har förekommit i en forskningshuvudmans verksamhet, ska forskningshuvudmannen överlämna handlingarna i ärendet för prövning till Npof. Med *misstanke* avses att någon utifrån konkreta omständigheter ha skäl att anta att avvikelser från god forskningssed begås eller begåtts i forskning eller konstnärlig forskning och utvecklingsarbete. Avsikten är inte att varje misstanke om avvikelse från god forskningssed ska överlämnas. Innan ett överlämnande sker måste forskningshuvudmannen göra en bedömning om det misstänkta fallet gäller oredlighet i forskning eller någon annan

---

<sup>1</sup> Vägledning om vilken typ av avvikelser från god forskningssed som kan räknas som andra avviker kan hittas i Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) förslag till rekommendation rörande ”*kodex för forskningens integritet, definitioner av avvikelser från god sed samt hanteringsordning för misstankar om avvikelser från god sed*”. Vägledning kan även fås från den europeiska kodexen för forskningens integritet (”ALLEA”) samt från den statliga utredningen och propositionen ”*Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning*” (se kapitel 8 i SOU 2017:10 samt Prop. 2018/19:58), där definitioner av avsteg från god forskningssed som faller utanför den lagstadgade definitionen diskuteras. Viss ledning finns även i praxis som utvecklats på området.

<sup>2</sup> Se även 1 kap. 16 § högskoleförordningen (HF) där det har införts en bestämmelse som anger att en högskola ska se till att medarbetare kan få råd och stöd i frågor om god forskningssed och om avvikelser från sådan sed.

avvikelse från god forskningssed. Enligt förarbetena<sup>3</sup> till lagen bör huvudmannen tolka begreppet generöst så att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet kommer att prövas av nämnden.

## **5. Hantering av misstankar om avvikelser från god forskningssed**

I den mån det förekommer *andra avvikelser från god forskningssed* än de som framgår av 2 § oredlighetslagen omfattas inte det av huvudmannens skyldighet att inleda ett ärende hos Npof. I stället åläggs högskolan enligt högskoleförordningen att själv utreda sådana misstänkta avvikelser. Vid sådan misstanke ska nedan handlägningsordning tillämpas. I ärendehanteringens samarbete med högskolan i Gävle.

## **6. Handlägningsordning av ärenden som rör misstanke om oredlighet i forskning samt andra avvikelser från god forskningssed**

### **1. Ärendet inleds genom en anmälan**

Ett ärende inleds vid högskolan genom att en skriftlig anmälan om misstanke om oredlighet i forskning och/eller avvikelse från god forskningssed inkommer till lärosätet, eller att lärosätet tar upp en fråga om avvikelse från god forskningssed som lärosätet har fått kännedom om på något annat sätt. Anmälan görs till rektor skriftligen via [registrator@du.se](mailto:registrator@du.se). Anmälaren kan också gå via annan person vid Högskolan Dalarna som sedan i sin tur skickar anmälan till rektor via [registrator@du.se](mailto:registrator@du.se). En anmälan kan t. ex. göras anonymt via prefekt genom att den lämnas i dennes postfack. Anmälan med eventuella bilagor diarieförs och skickas till rektor.

Anmälan bör innehålla:

- Vilken eller vilka av högskolans medarbetare misstanken gäller,
- vilket eller vilka vetenskapliga arbeten som misstanken gäller,
- en tydlig beskrivning av vad misstanken består i, samt
- anmälarens namn och kontaktuppgifter

Rektor överlämnar därefter ärendet till KOF vid Högskolan Dalarna. KOF kontrollerar om anmälan behöver kompletteras innan berörd person/berörda personer informeras.

Prövning av avvikelse från god forskningssed får inte grundas på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds, om det inte finns särskilda skäl för en prövning (8 § lag om ansvar för god forskningssed).

KOF vid Högskolan Dalarna ska, tillsammans med berörda chefer och vid behov avdelningen för HR, tillse att berörd person/berörda personer så snart som möjligt informeras om anmälan och får det stöd som kan krävas.

---

<sup>3</sup> Se prop. 2018/19:58 s. 52 ff. och s.102.

## 2. KOF vid Högskolan Dalarna gör en inledande bedömning av anmälan

KOF gör en *inledande bedömning* av om anmälan rör misstänkt oredlighet i forskning och/eller andra avvikelser från god forskningssed i lärosätets verksamhet.

Misstanke om *oredlighet i forskning* som förekommit i högskolans verksamhet ska överlämnas för prövning till Npof. Misstanke om oredlighet i forskning ska tolkas generöst, vilket innebär att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet kommer att utredas av Npof (prop. 2018/19:58, s. 102).

Misstankar om *andra avvikelser från god forskningssed* än oredlighet i forskning hanteras av KOF vid Högskolan Dalarna.

Den inledande bedömningen föredras för rektor enligt punkt 3 nedan.

Alla bedömningar och utredningar ska genomföras med respekt för både anmälaren och den anmälda. Risken för jäv enligt 16–18 §§ förvaltningslagen, FL, ska alltid beaktas. Person som är jävig ska inte delta i vare sig utredning eller bedömning.

De forskningsfinansiärer som ställt det som krav ska skyndsamt informeras av KOF om framförda misstankar om oredlighet i forskning och /eller avvikelse från god forskningssed.

## 3. Beslut av rektor om fortsatt hantering

Rektor fattar beslut om den fortsatta hanteringen av ärendet utifrån KOF:s inledande bedömning av anmälan.

I den mån ärendet bedöms röra misstanke om *oredlighet i forskning* beslutar rektor att lämna ärendet vidare till Npof enligt punkten 4 nedan.

I den mån ärendet bedöms röra misstanke om *andra avvikelser från god forskningssed* utreds ärendet vidare av KOF vid Högskolan Dalarna enligt punkten 5 nedan. I den utredningen ska även en eller flera personer från Högskolan i Gävle utses att delta i KOF:s arbete enligt punkten 5.1.

I den mån ett ärende gäller *både* misstanke om oredlighet i forskning *och* misstanke om andra avvikelser från god forskningssed ska högskolan pröva den del som rör andra avvikelser. Detta kan ske parallellt med prövningen vid Npof.

I den mån ärendet inte rör någon av dessa kategorier eller att det föreligger andra skäl som gör en bedömning eller utredning uppenbart omöjlig eller obehövlig ska rektor i stället besluta att ärendet ska avvisas eller avskrivas. Det kan tex handla om att anmälan är så ofullständig att ärendet inte kan utredas eller att ärendet redan har utretts av Npof eller KOF tidigare, utan att något väsentligt nytt tillkommit. Ärenden som rör andra regelbrott överlämnas till aktuell tillsynsmyndighet. Ärendet vid högskolan avslutas därmed.

## 4. Misstanke om oredlighet i forskning - ärendet överlämnas till Npof

Om ärendet rör misstanke om oredlighet i forskning ska handlingarna i ärendet överlämnas till Npof, i enlighet med 6 § oredlighetslagen.

Misstankarna om oredlighet i forskning utreds vidare av Npof, som bedömer och fattar beslut i ärendet. Vid Npof:s utredning har högskolan ansvar att lämna de upplysningar och handlingar om forskningen som Npof begär, och ge tillgång till datorer och annan utrustning som har använts vid forskningen enligt 12 § oredlighetslagen.

Handläggningen av ärendet vid högskolan avslutas i detta skede.

## **5. Misstanke om andra avvikelser från god forskningssed - ärendet utreds av KOF vid Högskolan Dalarna**

### **5.1 Deltagare från Högskolan i Gävle**

För att säkerställa att utredningen av KOF vid Högskolan Dalarna är saklig och opartiskt och att den genomförs med minsta möjliga risk för ovidkommande kollegial hänsyn ska en eller flera för uppdraget lämpliga personer utses från Högskolan i Gävle att medverka i KOF:s utredning.

KOF vid Högskolan Dalarna ska skicka en förfrågan till Högskolan i Gävle via registrator. Förfrågan ska innehålla en begäran om att utse en eller flera personer vid Högskolan i Gävle som kan delta i KOF:s utredning. Personen ska ha bred och omfattande vetenskaplig kompetens som är relevant för uppdraget. Beslut om deltagare från Högskolan i Gävle fattas av rektor, efter förslag från Högskolan i Gävle.

Högskolan Dalarna ska på motsvarande sätt lämna förslag på en eller flera lämpliga personer vid Högskolan Dalarna att delta i KOF vid Högskolan i Gävles utredning rörande misstänkt avvikelse från god forskningssed, när sådant förslag efterfrågas från Högskolan i Gävle. Beslut om deltagare från Högskolan Dalarna fattas av rektor, efter förslag från dekan och högskolejurist.

### **5.2 Utredning av ärendet**

Misstankar om andra avvikelser från god forskningssed, än de som ska prövas av Npof enligt punkten 4 ovan, ska utredas av högskolan.

KOF vid Högskolan Dalarna avgör formerna för genomförandet av KOF:s utredning, exempelvis mötesform och antal mötestillfällen, baserat på ärendets karaktär och omfattning.

Utredningen ska dock ske skyndsamt, objektivt och rättssäkert. Handläggningen av ärendet ska som huvudregel vara skriftlig (9 § förvaltningslagen).

Den eller de personer som misstankarna riktas mot ska erbjudas möjlighet att inom en viss tid skriftligen yttra sig över anmälan. Yttrandet kan även lämnas muntligen till KOF om den/de anmälde/a vill det (24 § förvaltningslagen). En tjänsteanteckning över samtalet upprättas som diarieförs.

Anmälaren ska därefter, om det bedöms nödvändigt, ges tillfälle att inom en viss tid yttra sig över den anmäldas yttrande. KOF får därutöver ge andra berörda tillfälle att yttra sig, exempelvis den som har det övergripande ansvaret för den verksamhet som omfattas av anmälan.

Vid behov får KOF även inhämta yttrande från andra interna och/eller externa sakkunniga.

Misstanken, utredningen och KOF:s ställningstagande till misstanken ska dokumenteras i en utredningsrapport.

Parterna i ärendet ska beredas möjlighet att inom viss tid yttra sig över ärendet innan beslut fattas i enlighet med de principer som anges i 25 § förvaltningslagen.

### **5.3 Rektor fattar beslut**

KOF föredrar utredningsrapporten för rektor och ger ett förslag till beslut om andra avvikelser från god forskningssed föreligger eller inte, samt om någon ska hållas ansvarig för avvikelsen. Eventuella åtgärder ska stå i proportion till avvikelsens grad av allvar (5 § tredje stycket förvaltningslagen).

I den mån det inte är styrkt att avvikelse från god forskningssed föreligger ska rektor besluta att ärendet ska lämnas utan vidare åtgärd eller tas vidare för hantering på annat sätt, så som att exempelvis hänskjuta ärendet till Personalansvarsnämnden (PAN) eller Statens ansvarsnämnd (SAN).

## **6. Uppföljning och åtgärd**

Rektors beslut enligt 5.3 skickas till berörda parter samt berörda delar av forskarsamhället, tex. finansörer i pågående projekt. Hur informationen ska lämnas bedöms efter omständigheterna i det enskilda fallet.

I enlighet med 14 § oredlighetslagen ska Högskolan Dalarna, i de fall Npof har fattat ett beslut enligt nämnda bestämmelse, snarast efter att beslutet har fattats informera berörda forskningsfinansierer, myndigheter, vetenskapliga tidskrifter och andra berörda om beslutet. Högskolan Dalarna ska även upplysa om att beslutet kan komma att överklagas.

KOF ansvarar för att ovan nämnda underrättelser skickas till intressenterna.

I enlighet med 13 § oredlighetslagen ska Högskolan Dalarna i de fall Npof fattat ett beslut enligt nämnda bestämmelse, inom sex månader efter att beslutet har vunnit laga kraft rapportera till nämnden vilka åtgärder som vidtagits eller vilka åtgärder som avses att vidtagas med anledning av beslutet.

KOF ansvarar för att sådan återrapportering sker samt att rektor underrättas härom.

Om forskare frias från misstanke om oredlighet eller annan avvikelse från god forskningssed ska lämpliga åtgärder, som högskolan avgör, vidtas för att avhjälpa den skada misstanken och ärendets hantering kan ha medfört.

## **7. Regler för beredning och sekretess**

KOF har, där det är tillämpligt, att följa förvaltningslagens bestämmelser vad gäller handläggningen. Vad gäller diarieföring ska exempelvis handlingar som inkommit i ärendet eller som i övrigt tillför ärendet sakuppgifter diarieföras löpande eller senast när beslutet expedieras. Ärendet ska markeras i diariet så att behovet av tillbörlig sekretessprövning uppmärksammas.

Rektors beslut i ärendet om annan avvikelse från god forskningssed sker med stöd av 1 kap. 17 § högskoleförordningen och kan därmed inte överklagas (jfr 12 kap. 2 och 4 §§ högskoleförordningen).

## **8. Övrigt**

KOF ska till Npof senast den 30 mars varje år redovisa uppgifter om andra avvikelser från god forskningssed som under föregående kalenderår har prövats inom högskolan. Redovisningen ska ske i avidentifierad form enligt 1 kap. 18 § högskoleförordningen.

Samråd ska ske med kommunikationsavdelningen innan information om beslut enligt denna handlägningsordning kommuniceras utåt (dock ej underrättelse om beslut till de som berörs).

Efter avslutat ärende ska ett uppföljande möte ske med KOF från respektive lärosäte för att utvärdera processen, utbyta erfarenhet, samt för att säkerställa upprätthållen kvalité i arbetet.